

G A Z E T A

Wielkiego

Xięstwa

P O Z N A Ń S K I E G O .

Nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki. — Redaktor: A. Wannowski.

№ 198.

W Piątek dnia 26. Sierpnia.

1842.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 23. Sierpnia.

Wyjechał: Cesarsko-Rossyjski General-Porucznik i General-Adjutant, Xiążę Łabanow-Rostowski, do Düsseldorfu.

Wiadomości zagraniczne.

R o s s y a .

Z Petersburga, dnia 3/15. Sierpnia. Ukazem do Rządzącego Senatu d. 24. Czerwca N. Cesarz na opędzenie kosztów budowy stałego mostu na Newie w tutejszej stolicy, nakazał od 1. Stycznia 1843. r. pobierać, od towarów przywożonych z zagranicy do Petersburskiego portu oprócz cła, dodatkowy pobor po 1½ procentu od rubla celnej poszliny.

Na przełożenie Ministra oświecenia N. Cesarz rozkazał: 1) Dozor Ministerstwa oświecenia nad wszystkimi izraelitskimi szkołami i w ogóle nad wszystkimi zakładami, w których zajmują się wykładem swojej religii i ksiąg świętych, lub uczeniem i wychowywaniem młodzi, urządzić podług ogólnych zasad co do szkólnego porządku przyjętych. 2) Dla bliższego dopomagania zamiarom Rządu, ustanowić w Petersburgu Kommissyą ze czterech rabinów, t. j. po jednemu z każdego General-

Gubernatorstwa, gdzie mieszkają żydzi, — z wyboru Ministerstwa po uprzednim porozumieniu się z miejscowymi General-Gubernatorami. 3) Kommissya ma nazywać się: Kommissyą, z woli Monarszej ustanowioną do oświaty Izraelitów w Rossyi. Przepisanie wewnętrznego dla niej porządku i kolei załatwiania interesów zostawia się Ministerstwu oświecenia. 4) Po ukończeniu robót Kommissyi, zamknąć ją, wyznaczywszy członkom jej wynagrodzenie podług uwagi Ministerstwa, ze źródeł opatrzonych na urządzenie szkół izraelitskich.

F r a n c y a .

Z Paryża, dnia 17. Sierpnia.

Podczas kiedy dawniej sądzono, że prawo regencyjne jedną z owych wielkich dyskusyj spowoduje, stanowiących epokę w rocznikach zgromadzeń parlamentarnych, i że przynajmniej przez 2 tygodnie obrady te trwać będą, wielkie to pytanie już teraz taką przybiera postać, iż prawie z pewnością przepowiedzieć można, że obrady nad niem dłużej nad 2 dni nie potrwają. Opozycja przez zręczne pośrednictwo Pana Thiersa tak układną się stała, że prawie całkiem umilkła i nic więcej nie ma na oku, jak chwilowy interes monarchii i dynastyi. Odstąpiła nawet powziętego początkowo zamiaru zaczepienia Pana Guizota na

samym początku sessyi, bo P. Thiers równie jak P. Odilon-Barrot głosowali wczoraj przeciw wnioskowi Lherbetta. Powody które opozycję do odłożenia walki o najwyższą władzę aż do przyszłej sessyi znaglily, Kuryer francuzki tłómaczy w sposób następujący: »Lewa strona i lewy środek zaniechały wniesienia pytania ministeryalnego jeszcze na terazniejszej sessyi, a przyczyny tego nie zataimy. Izba ledwo zgromadzona już zbrzydila sobie rolę, którą grać ma. Wielka liczba deputowanych najęła już sobie na poczcie miejsca do powrotu, rozumiejąc, że z obowiązków swoich się wywiąże, skoro uczyni, czego przesilenie monarchiczne po niej wyciąga. Inni, a mianowicie nowi deputowani, bez współdziałania których wszelka większość jest niepodobieństwem, oświadczyli, że chociaż obrani z formalnym poleceniem zwalania Pana Guizota, jednak w obecnej chwili za zbrodniąby sobie poczytywali, gdyby gabinet zwalać mieli. Inni nareszcie, zadowoleni wypadkiem przy pytaniu o śledztwach parlamentarnych, są tego zdania, że aż do przyszłej sessyi na tém przestać trzeba. Jeżeli więc opozycya na teraz walki zaprzestaje, dzieje się to po części dla braku walczących. Być może że deputowani lewej strony mądrze działają nie wydając się obecnie w żadną walkę o zasady z ministeryum; ludzie rozsądni może dla takowej ostrożności opozycyi obwiniać nie będą, ale obawiać się trzeba, żeby gmin sądzący o czynach podług ich pozoru, inaczej o tém nie trzymał. Jakoż i my wyznajemy, że opozycya w postępowaniu swém więcej logiki i stałości okazać by mogła. Powinna się była od samego początku poznać na niepodobieństwie, uderzenia na ministeryum w obecnej chwili, albo, jeżeli się na tém nie poznała, zaraz po obradach nad pytaniem rejencyjnym walkę pod każdym warunkiem rozpoczynać. Wszakże gdzież się znajdzie stronnictwo, któreby nigdy nie chybiło i zawsze taktykę swoją pod rozbiór matematyczny podawało?»

Ogólne obrady nad prawem Rejencyjnym może już po jutro się zakończyć, poczem do rozbioru pojedynczych artykułów przystąpią. Przeciwni w prawu kazali się dotychczas wpisać: PP. Ledru-Rollin, Laroche jacquelin, Sade, Joly, Lestibaudois, Carnot i Corne; z a nim PP. Hello i Schützenberger. — PP. Chapuis-Montlaville, Delespaul i St. Albin w biurze Izby złożyli dzisiaj następującą poprawkę: »Na przypadek, żeby Następca tronu przed swoją pełnoletnością na tron miał być powołany, Rejencya królestwa oraz opieka nad Królem podczas nieletności jego powierzona ma być niezamężnej Xiężnie, matce jego, albo

gdyby ta już nie żyła, Królowej, niezamężnej babce jego po ojcu.«

Według nadeszłych tu wiadomości, Xiążę Adalbert Pruski przybył dnia 26. z. m. w ścisłym incognito do Gibraltaru. Pomimo to czyniono mu honory jego dostojności przynależne. Z Gibraltaru J. K. W. ma przedsięwziąć wyprawę na brzegi afrykańskie do Ceuty i Tangeru.

W okolicach Pouan zrobiono temi czasy odkrycie ważne dla archeologów. Kopiąc piasek nad brzegiem rzeki Aube, znaleziono cały szkielet człowieka, a przy nim rozmaite przedmioty z czasów odległej starożytności. Przedmioty te są powiększej części z czystego złota i pięknej roboty. Znaleziono też dwa palasze i pugińal. Na złotym pierścieniu, wyryte jest literami rzymskimi słowo HEVA. Gdy okolice Pouan są miejscem sławnej bitwy, w której Attila był zwyciężony, domyślają się przeto, że jest to grób jednego z rzymskich rycerzy, który zginął w tej walce.

Giełda, dnia 17. Sierpnia. — Głoszono, że pocztą gołębią odebrano z Londynu wiadomość, stosownie do której sprawa w Manchester coraz groźniejszą przybierają postać.

A n g l i a .

Z Londynu, dn. 17. Sierpnia.

W Windsorze dnia 15. wielkie było zamieszanie stąd powstałe, że człowieka jakiegoś, ni by Kartystę, który się wkradł do pałacu Królowej, w bliskości pokoju, w którym Xiążę Wales i siostra jego spijają, przydybano. Z śledztwa przedsięwziętego przez W. Szambelana Królowej pokazało się wszelako, że to tylko był robotnik niemający zatrudnienia, który po długim tułaniu się do Windsoru powrócił, jakimś przypadkiem do pałacu się dostał i dla odpocznienia na ławie usiadł, stojąc u końca prowadzących do komnat Królowej schodów. Żeby miał być uzbrojony, jest wierutnym kłamstwem. Wczoraj rano zawieziono go na kolei żelaznej do Londynu, gdzie go zapewne, jako zupełnie niepodejrzanego na wolność puszczą.

Władze Leedskie w Yorkshire, gdzie stoi pułk ułanów pod dowództwem Xięcia Jérzego Cambridge, postanowiły tłumom robotników z Huddersfield co chwila spodziewanym, dzielny stawiać opór i nim jeszcze do miasta wkroczą, wszystkie z okolic zgromadzone wojska naprzeciw nim wyprawić, aby im tym sposobem zaimponować i ich do powrotu zniewolić. Stosownie do doniesień z Birminghamu z dnia 16. m. b. wieczorem powstanie w garncałniach znowu wybuchło. Kartystom udało się także na walnym zgromadze-

niu powtórnie grabarzy węgla do buntu zachęcić, a tak zaraz po zamknięciu tego zgromadzenia robotników pracujących jeszcze w kopalniach Lorda Granville wypędzać, fabryki porcelany zamykać, biura policyjne w okolicach burzyć i urzędników pojmanyh lżyć zaczęto. Motłoch w Fentorn przez wojsko na wodzy utrzymany, dzieło zniszczenia na nowo w Hanley rozpoczął, gdzie dom księdza i sędzię pokoju zupełnie złupiono i zniszczono. Wieczorem cała droga od Burslem do Hanley pełna była robotników, zamierzających (podług pogłoski) uderzyć na zamek letni Xięcia Southerland, Trentham-Hall i na pałac Aldermana Copeland. Stósownie do obiegującej w Birminghamie wieści wojsko w Hanley trzech wicherzycieli z pospólstwa trupem położyło. — Sprawcami wszystkich tych zaburzeń w kraju nie tylko są Kartyści, lecz też zdaniem gazety Times — mówcy towarzystwa przeciw prawom zbożowym.

Listy z Konstantynopola donoszą, że pospólstwie mocarstw europejskich Porcie pośrednictwo swoje między Turcyą i Persyą ofiarowali, Porta wszelako za radą posła Rossyjskiego pośrednictwa tego nie przyjęła.

Wielkie udoskonalenie wprowadzone zostało w marynarce angielskiej; do baterii okrętowych zastosowany aparat galwaniczny, za pomocą którego jeden człowiek rychtujący działa, daje z nich ognia iskrą elektryczną w jednej i téż sekundzie. Wyrachowano, że ten sposób da 1000 procent prawdopodobieństwa (chance) na stronę artylleryi angielskiej w porównaniu z innemi europejskimi, a 2000 procent w porównaniu z chińską.

Podatek od dochodów przyniesie daleko większy dochód Rzadowi niż było wyrachowano; w pierwszym już kwartale po ustanowieniu nowego prawa, otrzymano 300,000 f. st. od samych tylko fondów publicznych i gaz urzędników.

Lord Stuart de Rothesay, Poseł angielski przy dworze rossyjskim, który tu bawił za urlopem, opuścił Londyn, odpłynąwszy do Antwerpii.

Gazety ogłaszają teraz testament zmarłego Margrabiego Hertford. Pomiędzy zapisami przytaczają: Panu Peel dyamentową gwiazdę do orderu św. Jézego i Podwiązki, wraz z 50,000 f. st., które Pan Peel użyć ma podług informacji objętej w oddzielném zapieczetowaném piśmie; każdemu z 5ciu exekutorów testamentu po 5,000 f. st., ażeby sobie kupić mogli jaką pamiątkę; pierwszemu swemu Kamerdynerowi, Szwajcarowi, 15,000 f. st.; lekarzowi swemu 3000 f. st.; pewnej gospodyni

w Oxford 2000 f. st.; najlepiej uposażył niejaką Lady Stracham, której zapisał około 100,000 funtów szterlingów.

D. 10. b. m., nim Izba Niższa zamknęła swe prace, Lord Palmerston podając wniosek o wykazanie wszelkich środków w czasie zgromadzenia zaprowadzonych i uchwalonych, przedstawił obraz tego wszystkiego, co od teraźniejszego ministerstwa osiągnięto, a co ono przyrzekało; porównał to z zarządem, którego był znakomitym członkiem, i wymienił szczególnie swe zasługi w kierowaniu polityką zagraniczną, w czém swych następców uważał za partaczy. Pozwalał sobie przytém żartów i wszelkiego rodzaju wyszydzeń, i nieraz samych Ministrów pobudził do śmiechu z ról, jakie im ponadawał. Wprawdzie nie szczędził i pochwał dla nich; ale właśnie w nich najostrzejsze ukryte były kolce, przez nie dawał poznać stronnikom Peela, że zostali przez niego oszukani, a gdzie się pochwały godnym okazał, przywiódł do skutku tylko zamiary liberalistów przeciwne widokom torysów. Pan Peel nie pozostał mu jednak dłużnym, i własną jego bronią z właściwą sobie zręcznością zbijał dowcipne swego przeciwnika pociski, wysławiając zarazem teraźniejszy zarząd.

Edhem Bej, Minister oświecenia publicznego pod Mehmedem Ali, i jeden z najznakomitszych Generałów w armii egipskiej, spodziewany jest w Londynie, w celu dokładnego obeznania się z naukowemi zakładami Anglii.

Turcy a.

Z Konstantynopola, dnia 27. Lipca.

Xiążę Fryderyk Hessen-Kassel powrócił d. 25. z wycieczki przedsięwziętej do Brussy. Teżoż dnia znajdował się na wielkim dyplomatycznym obiedzie i balu, danym przez Posła angielskiego, na który zaproszeni byli także wszyscy dygnitarze tureccy. Nazajutrz był takiż obiad u Posła francuzkiego. — Xiążę Fryderyk odpłynął dziś parostatkiem francuzkim do Smyrny, gdzie stoi fregata duńska »Thetis« na której odbywa swą podróż.

Prezes Rady państwa, Aarif Basza, został usunięty, a w jego miejsce mianowany jest były W. Wezyr, Reus Basza.

E g i p t.

Z Alexandryi, dnia 28. Lipca.

Rozchodzi się pogłoska, że Sultan zażądał od Mehmeda-Ali 7 pułków do ukończenia malej wojny w górach Syrii.

Mehmed-Ali zaniechawszy polityki, wziął się teraz do budowy gościńców, kanałów i do gospodarstwa wiejskiego. Niedawno wybudować kazał drogę od drzew figowych w pobliżności pałacu swego aż do Rosetty. Poło-

wa jej już jest ukończona. Jest ona na 25 kroków szeroka, ma po obu stronach chodniki z rynkami, i wyłożona jest drobnymi czerwonymi krzemieniami w połączeniu z wapnem i piaskiem.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — Dziennik Urzędowy Król. Regencyi w Poznaniu z dnia 16. Sierpnia r. b. obejmuje między innymi następujące kroniki osobiste: 1) Katolicki pleban X. Franciszek Wolniewicz w Borku potwierdzony z strony rządu Dziekanem Boreckiego dekanatu w miejsc. X. Kwapich, plebana w Domachowie, który dotąd intermistycznie trudnił się czynnościami dekanalnymi; 2) praktyczny lekarz, chirurg i akuszer Dr. Maurycy Leyser, osiadł w mieście Swarzędzu tutejszego powiatu; — o mapach niektórych powiatów Poznańskich; — i następujące doniesienie cenzuralne: Wolno przedawać w państwie Pruskiem następujące za granicą wyszłe pisma polskie: 1) Świętojanka, noworocznik gospodarski Karóla Lange. Kraków 1842. 2) Mieszkanie i postępowanie uczniów krakowskich etc. J. Muczowski. Kraków 1842.

Kluby w Anglii. — Jakkolwiek wielkiego poważania doznaje stan małżeński w Anglii, i jakkolwiek domowe życie jest tam bardzo cenione, przecież nie zbywa w tym kraju na osobach bezżennych, z których większa część w stolicy żyje. Otóż dla osób tego rodzaju klub jest bardzo dogodnym miejscem, gdyż aż do pewnego stopnia zastępuje im dom własny. Mogą oni tam bardzo wygodnie cały swój czas przepędzać i używać wiele przyjemności jakich się tylko w domowym pożyciu doznaje, i jakich kawiarnie francuzkie bynajmniej nastręczyć nie są w stanie. Przytém i to nie mało się przyczynia do zaludnienia klubów w Londynie, ponieważ *single gentlemen* jako członkowie takiegoż klubu mający kilka set funt. szterl. rocznego dochodu, może kupić sobie także same wygody i przyjemności jak najbogatszy Pan w świecie. Za sześć gwineów rocznego dodatku, może mieć rok rocznie piękne meble, mieszkać w wytwornie przyozdobionych pokojach, przechadzać się po miękkich wyścielonych dywanach, siedzieć przy wygodnym kominku, używać wybornej biblijoteki, czytać przy śniadaniu takąż samą ilość, a nawet jeszcze więcej gazet, i widzieć również liczne i zabawne towarzystwo, jak bogaty lord, mający pięćdziesiąt tysięcy funtów szterlingów rocznego dochodu. A jeżeli klubista do tych sześciu gwineów doda jeszcze dwieście albo trzysta dukatów, wtedy ma codziennie śnia-

danie, obiad i wieszczkę tak wyborną, spija tak przednie wino, porto i klaret, i ma tak punktualną usługę jak którykolwiek wielki magnat w swoim pałacu. Używając tak wielkich korzyści w stosunku za tak małe pieniądze, dziwić się nie należy, że tak wielki jest nacisk osób do podobnego klubu, iż z wszystkich tych, którzy do niego się zgłaszają, za ledwie połowa przyjęta bywa.

Kurs giełdy Berlińskiej.

Dnia 23. Sierpnia 1842.

	Sto- pa prC.	Na pr. kurant papie- rami.	gotowi- zna.
Oblig. długu skarbowego	4	—	—
Obl. dl. skarb. na 3 $\frac{1}{2}$ od sta pro- wizyi odstepowane	*) 104	103 $\frac{1}{2}$	—
Pr. ang. obligacje 1830.	4	103 $\frac{1}{6}$	102 $\frac{1}{2}$
Oblig. premii handlu morsk.	—	85 $\frac{1}{4}$	85 $\frac{1}{4}$
Oblig. Kurmarchii	3 $\frac{1}{2}$	102	101 $\frac{1}{2}$
Berlińskie obligacje miejskie	4	103 $\frac{3}{8}$	—
dito na 3 $\frac{1}{2}$ od sta odstepl.	*) 102 $\frac{3}{8}$	—	—
Gdańskie dito w T.	—	48	—
Zachodnio-Pr. listy zastawne	3 $\frac{1}{2}$	103	—
Listy zast. W. X. Poznańskiego	4	106 $\frac{1}{5}$	106 $\frac{3}{8}$
Wschodnio-Pr. listy zast.	3 $\frac{1}{2}$	104	103 $\frac{1}{2}$
Pomorskie dito	3 $\frac{1}{2}$	103 $\frac{7}{12}$	103 $\frac{1}{12}$
Kur- i Nowomarch. dito	3 $\frac{1}{2}$	—	103 $\frac{3}{8}$
Szląskie dito	3 $\frac{1}{2}$	—	103
A k c j e			
Kolei Berlińsko-Poczdamskiej	5	127 $\frac{1}{4}$	—
dito dito akcje a prioris	4	103	—
Kolei Magdeburško-Lipskiej	—	117 $\frac{1}{2}$	116 $\frac{1}{2}$
dito dito akcje a prioris	4	—	102 $\frac{1}{2}$
Kolei Berlińsko-Anhaltkiej	—	104 $\frac{1}{2}$	103 $\frac{1}{2}$
dito dito akcje a prioris	4	—	102 $\frac{1}{2}$
Kolei Düsseldorf. - Elberfeld.	5	79 $\frac{3}{4}$	—
dito dito akcje a prioris	4	99	—
Kolei nadreńskiej	5	90 $\frac{3}{4}$	89 $\frac{3}{4}$
dito dito akcje a prioris	4	98 $\frac{3}{4}$	—
Kolei Berlińsko - Frankfurt.	5	101 $\frac{1}{2}$	—
Złoto al marco	—	—	—
Frydrychsory	—	13 $\frac{1}{2}$	13
Inne monety złote po 5 tal.	—	10 $\frac{1}{8}$	9 $\frac{2}{8}$
Disconto	—	3	4

*) Kupujący wynagradza na płatny dnia-2. Stycznia 1843. ku-
pon $\frac{1}{4}$ procentu.

Ceny targowe

w mieście

POZNANIU.

Dnia 24. Sierpnia
1842. r.

	od		do	
	Tal. sgr. fen.	Tal. sgr. fen.	Tal. sgr. fen.	Tal. sgr. fen.
Pszeniczy szefel	1 20	4	1 22	6
Zyta . dt.	1 5	—	1 6	—
Jęczmienia dt.	— 22	6	— 23	—
Owsa . dt.	— 22	6	— 23	—
Tatarki dt.	— 25	—	— 26	—
Grochu . dt.	1 7	6	1 10	—
Ziemiaków dt.	— 15	6	— 16	6
Siana cetnar	1 1	—	1 2	—
Słomykopa	8	—	8	2 6
Masła garniec	1 27	6	1 28	—